

Άμεση, αισθητηριακή απόκτηση πληροφοριών για τα περιβαλλοντικά προβλήματα (Βασιλική Λάττα, Παιδαγωγός)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2fD4o8S>]

Η άμεση, αισθητηριακή αντίληψη των περιβαλλοντικών προβλημάτων (πρωτογενείς πληροφορίες) προωθεί την περιβαλλοντική μέριμνα περισσότερο από τις πληροφορίες, που αποκτώνται από άλλους ανθρώπους, οργανώσεις ή μέσω των μέσων ενημέρωσης (δευτερογενείς πληροφορίες). Οι τελευταίες διαδραματίζουν μικρότερο ρόλο στην ανάπτυξη περιβαλλοντικής μέριμνας απ' ό,τι η άμεση εμπειρία, τουλάχιστον στην περίπτωση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, τα οποία δύναται κάποιος να αντιληφθεί βιωματικά. Ωστόσο, η άμεση αισθητηριακή απόκτηση πληροφοριών έρχεται συχνά αντιμέτωπη με δυσκολίες.

Πολλοί περιβαλλοντικοί παράγοντες δεν γίνονται αντιληπτοί, όπως είναι η ιονίζουσα ακτινοβολία, η υπεριώδης ακτινοβολία, πολλά αέρια στην ατμόσφαιρα (π.χ. μονοξείδιο του άνθρακα) και άλλοι. Σύμφωνα με τους Winter & Koger (2004), η κατάσταση δυσχεραίνεται, όταν οι προβληματικοί περιβαλλοντικοί παράγοντες ή οι επιδράσεις τους είναι αόρατοι. Το αντίθετο συμβαίνει, όταν οι περιβαλλοντικοί παράγοντες γίνονται αντιληπτοί μέσω των αισθήσεων, για παράδειγμα, όταν οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τη χαμηλή ποιότητα του αέρα, επειδή αυτό εξέλαβαν αισθητηριακά ή λόγω προβλημάτων υγείας, που τους προκάλεσαν οι περιβαλλοντικές συνθήκες. Ένα ενδιαφέρον αντεπιχείρημα έγκειται στο ότι, επειδή πολλές φορές κάποια περιβαλλοντικά φαινόμενα είναι δυσδιάκριτα στον άνθρωπο, αυτό μπορεί να ενισχύσει την ανησυχία τους απέναντι στο περιβάλλον με το να αυξάνει το φόβο τους, όπως ισχυρίζεται ο Johnson (1993). Στην περίπτωση αυτή, χρειάζεται η μεσολάβηση άλλων παραγόντων (ατόμων, οργανώσεων, μέσων ενημέρωσης), προκειμένου να αφυπνιστούν και να καταστούν ενήμεροι των καταστάσεων.

Η εξοικείωση με τα περιβαλλοντικά προβλήματα συνιστά έναν ακόμη βασικό παράγοντα, εξ' αιτίας του οποίου παρακωλύεται η άμεση αισθητηριακή απόκτηση πληροφοριών και ως εκ τούτου η οικοδόμηση φιλοπεριβαλλοντικών συμπεριφορών. Το ανθρώπινο νευρικό σύστημα έχει την τάση να συνηθίζει μια υποβαθμισμένη και ταυτόχρονα σταθερή περιβαλλοντική συνθήκη που δεν αλλάζει (οργανοληπτική προσαρμογή). Για παράδειγμα, για ένα άτομο που ζει σε μια περιοχή χωρίς αιθαλομίχλη, η μεγάλη ρύπανση της ατμόσφαιρας γίνεται αμέσως αισθητή από αυτό, όταν επισκεφτεί μια μεγάλη πόλη. Αυτό δεν ισχύει για κάποιον, ο οποίος ζει για χρόνια σε αυτήν την πόλη κι έχει συνηθίσει τη συγκεκριμένη περιβαλλοντική κατάσταση (Takács-Sánta, 2007). Επιπροσθέτως, οι αρνητικές περιβαλλοντικές αλλαγές, που πραγματοποιούνται στο περιβάλλον, γίνονται με πολύ αργούς ρυθμούς, με αποτέλεσμα να γίνονται δύσκολα αντιληπτές από τον ανθρώπινο εγκέφαλο (Ornstein & Ehrlich, 2000). Για παράδειγμα, οι μεγάλες καταστροφές των πετρελαιοφόρων συνήθως σοκάρουν και ανησυχούν τους ανθρώπους. Εάν, όμως, μια παρόμοια περιβαλλοντική υποβάθμιση λάβει χώρα σταδιακά μέσα στις επόμενες δεκαετίες, μετά βίας θα επηρεάσει κάποιον.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί, πως οι εμπειρίες, που έχει το άτομο από την παιδική του ηλικία, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, όσον αφορά στην περιβαλλοντική μέριμνα. Τα αποτελέσματα έρευνας, που έγινε σε παιδιά από τον Καναδά, έδειξε, πως όσα από αυτά συζητούν για το περιβάλλον στο σπίτι τους, παρακολουθούν ταινίες με θέμα το περιβάλλον και διαβάζουν γι' αυτό, είναι

περισσότερο ευαισθητοποιημένα (Eagles & Demare, 1999 στο Gifford & Nilsson, 2014).

Η γεωγραφική απόσταση, ως ένας επιπλέον παράγων, διαδραματίζει με τη σειρά της σημαντικό ρόλο. Πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα υφίστανται μακριά από το μέρος στο οποίο ζούμε, παρόλο που οι ίδιοι ίσως έχουμε συμβάλει καθοριστικά στην εμφάνισή τους, ενώ συχνά δεν τυγχάνει να επισκεφτούμε κάποιο από αυτά. Όπως είναι φυσικό, σε αυτές τις περιπτώσεις, δεν υπάρχει ευκαιρία για άμεση αισθητηριακή απόκτηση πληροφοριών. Αυτά τα προβλήματα απόστασης δεν επιδρούν μόνο τοπικά αλλά έμμεσα μπορούν να επηρεάσουν και άλλα μέρη ακόμα και να έχουν παγκόσμιες συνέπειες. Ως εκ τούτου, σε μερικές περιπτώσεις, εκτός από άλλους ανθρώπους ή άλλους ζωντανούς οργανισμούς, ακόμα και εμείς οι ίδιοι είναι δυνατόν να επηρεαστούμε από τα προβλήματα (Takács-Sánta, 2007).

Ως τελευταίος αλλά όχι λιγότερο σημαντικός ανασταλτικός παράγων της άμεσης απόκτησης πληροφοριών και της οικοδόμησης φιλοπεριβαλλοντικών στάσεων θα αναφερθεί η Τεχνολογία. Αναμφισβήτητα, οι τεχνολογίες της πληροφορίας (τηλεόραση, διαδίκτυο) συνιστούν ένα από τα βασικά μέσα μετάδοσης πληροφοριών και με την πάροδο των χρόνων γίνονται ολοένα και πιο δημοφιλείς. Παρά το γεγονός ότι μπορούν να προσφέρουν έναν καταιγισμό πληροφοριών γενικά αλλά και για τα περιβαλλοντικά θέματα ειδικά, δεν δίνουν τη δυνατότητα στον άνθρωπο να έρθει σε επαφή με αυτά, να αποκτήσει άμεση εμπειρία και να τα βιώσει, προκειμένου να ευαισθητοποιηθεί και να ενδιαφερθεί για ό,τι συμβαίνει γύρω του. Ακόμα και στην περίπτωση που η χρήση των τεχνολογιών αυξήσει την ανησυχία των ανθρώπων για τα περιβαλλοντικά προβλήματα που λαμβάνουν χώρα σε μακρινά μέρη, τα οποία δεν έχουν επισκεφτεί και τα οποία είναι ίσως θεαματικά και αρκετά ενδιαφέροντα (π.χ. εθνικά πάρκα), τους αποξενώνει, όμως, από το δικό τους τόπο διαβίωσης και τα δικά τους περιβαλλοντικά ζητήματα. Συνεπώς, είναι πιθανόν οι τεχνολογίες αυτές να μειώνουν την ανησυχία των ατόμων για τα περιβαλλοντικά προβλήματα των περισσότερων τόπων (Takács-Sánta, 2007).

(συνεχίζεται)